Raadsvoorstel: Z/21/723074/D-782846
Onderwerp: **Extra middelen jeugd - 2022**

Datum: 20 december 2021
Portefeuillehouder: Eelke Kraaijeveld
I&O: 13 januari 2022
B&A / Raadsvergadering: 10 en 24 februari 2022
Opsteller: Oude Egberink, Kim; Teeuw, Miriam
Geeft voorstel begrotingswijziging: **Ja**/Nee

Onderwerp:

Extra Rijksmiddelen jeugdzorg 2022.

Voorstel:

Wij stellen u voor:
1. In te stemmen met bijgaand beleidsstuk "Extra middelen jeugd 2022".
2. Een deel van de extra rijksbijdrage jeugd 2022 (ad. € 1.625.838) te bestemmen conform het voorstel opgenomen in de beleidsnotitie "extra middelen jeugdhulp 2022" en het resterende deel (ad. € 1.509.162) te laten staan op de stelpost jeugd en hiermee de begroting aan te passen.

Aanleiding:

Alle gemeenten in Nederland ontvangen in 2022 incidenteel extra Rijksmiddelen jeugd. Dit ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Om ook in de toekomst goede zorg te kunnen leveren binnen een duurzaam en financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel zijn er wel voorwaarden verbonden aan deze incidentele compensatie. Alle gemeenten in Nederland moeten actief gaan werken aan maatregelen die in 2022 al een besparing moeten opleveren. Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de VNG stellen hiervoor samen een agenda op. Deze agenda wordt de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 genoemd. Een deel van de beschikbaar gestelde middelen, wordt dan ook beschikbaar gesteld aan de VNG om mede uitvoering te geven aan deze maatregelen. Het overige deel is toegevoegd aan het gemeentefonds. Gorinchem ontvangt in 2022 een incidenteel bedrag van € 3.153.000.

Beoogd effect:

Vooruitlopend op de oplevering van de hervormingsagenda verzoeken wij u om de incidentele rijksbijdrage jeugd 2022 te bestemmen conform bijgevoegd voorstel en bijlage.

Argumenten:

1. *De notitie "Extra middelen jeugd 2022" brengt in één document in beeld welke lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen, gelinkt aan de Hervormingsagenda, reeds in gang zijn gezet.*

1.1. De hervormingsagenda dient een beslissende impuls te geven aan de transformatie, namelijk om passende en tijdige hulp dichtbij het gezin te bieden, binnen een beter beheersbaar stelsel. De gemeenten staan als eerste aan de lat om als verantwoordelijke overheid hieraan uitvoering te geven. De agenda bestaat uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het is aan een nieuwe kabinet om over de hervormingsagenda te besluiten. Oplevering van deze hervormingsagenda is gepland in Q1 2022. Voor meer toelichting en een verder uitwerking van de Hervormingsagenda wordt verwezen naar hoofdstuk 1 en de bijlage van bijgevoegde notitie "extra middelen jeugd 2022".

1.2.Alle gemeenten hebben zich gecommitteerd aan het verzoek invulling te geven aan een aantal maatregelen die in 2022 mogelijk al besparingen realiseren en terug te vinden zullen zijn in de Hervormingsagenda.

1.3.In de regio Zuid-Holland Zuid en in de gemeente Gorinchem zijn reeds ontwikkelingen gaande die passen bij de gedachte van de hervormingsagenda en die bijdragen aan de gestelde transformatie. Deze regionale en lokale ontwikkelingen zijn uitgewerkt en waar mogelijk financieel vertaald in hoofdstuk 5 van bijgevoegde notitie.

1.4. Voor de meeste van de maatregelen opgenomen in hoofdstuk 5 van de notitie geldt dat zij een lange termijn doelstelling kennen maar soms een korte termijn financiering hebben. Deels is de dekking geborgd via landelijke middelen en deels via reeds vastgestelde begrotingen. Voor veel maatregelen geldt echter dat er nog dekking gevonden moeten worden voor 2022 en mogelijk verder. Niet altijd is deze dekking al te kwantificeren omdat een aantal maatregelen nog moet worden uitgewerkt in concrete plannen van aanpak. Voor deze maatregelen geldt dat er een PM post is opgenomen. Om uiteindelijk besparingen te kunnen realiseren, moet soms eerst geïnvesteerd worden. Kosten gaan in dit geval voor de baten uit. Voor een uitgebreidere toelichting van alle lokale en regionale maatregelen die reeds in gang gezet zijn en aansluiten op de nog vast te stellen hervormingsagenda wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van de notitie.

1.5. Veilig Thuis en de Service Organisatie Jeugd dragen actief bij aan de regionaal en landelijke opgestelde maatregelen. Dit betekent dat zij in 2022 meer kosten maken dan opgenomen in de begroting. Hiervoor is een begrotingswijziging ingediend. Het voorstel is om deze meerkosten te dekken door middel van deze extra incidentele rijksbijdrage. Voor meer toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van de notitie.

1.6. Voor de gemeenten is Stichting Jeugdteams ZHZ ook een belangrijke partner in het vormgeven van de inhoudelijke gewenste transformatie en (in samenhang daarmee) in het verdelen van de middelen die beschikbaar zijn voor specialistische jeugdhulp onder die gezinnen die het echt nodig hebben. Uiteindelijk zullen alle maatregelen geborgd moeten worden binnen het lokale sociaal team. Voorgesteld wordt om de extra benodigde inzet van het sociaal team dan ook te dekken door middel van deze incidentele rijksbijdrage. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.1 van de notitie.

1.7. Niet alleen specialistische jeugdhulp maar ook preventieve jeugdhulp valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Preventie kan een grote rol spelen in het voorkomen van specialistische jeugdhulp. Preventieve jeugdhulp is bij uitstek een middel om te normaliseren en de-medicaliseren. Het is niet voor niks dat één van de maatregelen binnen de hervormingsagenda zich richt op het versterken van het normale leven en veerkracht van jeugdigen en gezinnen. Dit is ook in overeenstemming met onze doelstellingen binnen het Integraal Sociaal Beleid 2019-2024. Voorgesteld wordt om een deel van de extra middelen dan ook te bestemmen voor deze preventieve activiteiten. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.2 van de notitie.

1.8. De uiteindelijke maatregelen welke opgenomen worden in de hervormingsagenda zijn nu nog niet bekend en zullen in Q1 2022 bekend gemaakt worden. Doordat we wel al kennis hebben genomen van de maatregelen waarover het Rijk en de VNG het eens zijn (Tabel 1 in Bijlage 1 van bijgevoegde notitie), weten we grotendeels inhoudelijk wel wat komen gaat. Aansluitend op de thema's van de hervormingsagenda zijn er op het gebied van de jeugdzorg (en het bredere sociaal domein) ook een aantal ideeën voor 2022 om (regionaal en lokaal) op te innoveren. Zie hoofdstuk 6 van bijgevoegde notitie. Ook voor deze ontwikkelingen wordt voorgesteld een deel van de rijksbijdrage te reserveren.

1.9. De extra middelen van het Rijk komen met de voorwaarde dat we als gemeenten, via de maatregelen uit de hervormingsagenda, gaan werken aan een (financieel en kwalitatief) verbeterd jeugdzorg landschap. Zoals u heeft kunnen lezen komen er daarom vanaf 2022 veel taken op ons af als gemeente. Wij hebben ons als gemeenten aan de maatregelen/hervormingsagenda gecommitteerd. Dit betekent echter ook dat we zorg moeten dragen voor voldoende ambtelijke capaciteit om deze maatregelen vorm te geven. Om deze reden bevat dit voorstel over de verdeling van de extra middelen dan ook een voorstel om een deel van de extra middelen jeugd in te zetten voor extra beleidscapaciteit. Zie paragraaf 6.3 van bijgevoegde notitie.

2. De gemeente ontvangt in 2022 incidenteel een extra rijksbijdrage jeugd in het gemeentefonds. Deze middelen zijn niet geoormerkt, maar gemeenten hebben zich landelijk wel gecommitteerd aan de invulling van deze middelen.
2.1. Om ook in de toekomst goede zorg te kunnen leveren binnen een duurzaam en financieel beheersbaar jeugdhulpstelsel zijn er voorwaarden verbonden aan deze incidentele compensatie.

2.2. In de regio Zuid-Holland Zuid en in de gemeente Gorinchem zijn reeds ontwikkelingen gaande die passen bij de gedachte van de hervormingsagenda en bijdragen aan de gestelde transformatie. De regionale en lokale ontwikkelingen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5 van bijgevoegde notitie. Deze ontwikkelingen dienen meegenomen te worden in de bestemming van deze extra middelen 2022.

2.3. Gemeenten zijn geadviseerd om niet te wachten op de oplevering van de hervormingsagenda, maar voor zover mogelijk alvast stappen te gaan zetten op basis van de maatregelen waar het Rijk en de VNG het al over eens zijn. Het advies van de Commissie van Wijzen (arbitrage commissie) wordt als zwaarwegend hierin gezien (zie tabel 1 in de bijlage). Bestemming van de extra middelen is een voorwaarde om hiermee aan de slag te kunnen gaan.

Risico's:

1.1 Er zijn verschillende inhoudelijke kanttekeningen door nog bestaande onzekerheden waarover het Rijk nog dient te besluiten.
Door middel van dit raadsvoorstel, leggen we u een voorstel voor over de verdeling van de extra middelen jeugd in 2022 en geven we een klein doorkijkje naar de jaren 2023 en verder. Aangezien het Rijk over verschillende zaken gemeenten nog duidelijkheid moet geven, zijn er verschillende kanttekeningen en risico's te noemen. Denk hierbij aan de hervormingsagenda die nog niet geheel bekend is, maar waar gemeenten zich de komende jaren wel aan gecommitteerd hebben. Maar ook het onlangs vastgestelde regeerakkoord moet meegenomen worden. De (structurele) middelen voor jeugdzorg via de rijksbijdrage zijn voor gemeenten vanaf 2023 nog onduidelijk. De genoemde ambities kunnen we alleen waarmaken als de interbestuurlijke en financiële randvoorwaarden geborgd zijn en de sturingsinstrumenten van gemeenten op orde zijn.

1.2 Kosten gaan voor de baten uit.
Ons wordt gevraagd om te investeren in 2022 om te komen tot een op lange termijn (financieel) houdbaar stelsel. De kosten gaan echter voor de baten uit. Sommige investeringen/maatregelen zullen pas over een paar jaar effect sorteren. Dit vraagt van het rijk onder meer dat, bij het opstellen van de hervormingsagenda en het bepalen van de structurele middelen op lange termijn, de financiële kaders gebaseerd zijn op deugdelijke berekeningen en getoetst zijn op haalbaarheid en uitvoerbaarheid in de praktijk. Tevens moet er rekening gehouden worden met implementatietermijnen, het beheersbaar maken van de financiële risico's en de impact van autonome groei en kostenontwikkeling. Door uitvoering te geven aan deze maatregelen is de kans echter het grootst dat dit leidt tot een financieel houdbaar stelsel.

1.3 Bepaalde maatregelen (en hieraan gekoppelde besparingen) vragen een fundamentele aanpassing van wet- en regelgeving door het Kabinet.
Hoewel gemeenten en Rijk gezamenlijk optrekken en werken aan de ontwikkeling van de hervormingsagenda, zal het nieuwe kabinet een aantal fundamentele vragen over bijvoorbeeld de reikwijdte van de jeugdwet en rollen moeten beantwoorden. Eén en ander kan leiden tot aanpassing van wet- en regelgeving en daarmee van invloed zijn op eerder bedachte maatregelen. Ook de naderende concretisering van het regeerakkoord kan van invloed zijn.

1.4 De sturingsinstrumenten van gemeenten moeten op orde zijn.
De genoemde ambities kunnen we alleen waarmaken als de sturingsinstrumenten van gemeenten op orde zijn. Dit vraagt om voldoende ambtelijke capaciteit en expertise om de maatregelen voortvloeiend uit de hervormingsagenda om te zetten in beleid, de effecten van de maatregelen te monitoren en bij te sturen.

Voor een verdere toelichting op de kanttekeningen en risico's verwijzen we u naar hoofdstuk 9 van het beleidsstuk.

Financiën:

De gemeente Gorinchem ontvangt een incidentele Rijksbijdrage van € 3.135.000. Voorgesteld wordt de raad te vragen € 1.625.838 te bestemmen voor de uitvoering van diverse maatregelen. Dit is conform de verdeling in het beleidsstuk in paragraaf 7.1.

Een bedrag van € 1.509.162 van de in totaal € 3.135.000 te ontvangen middelen kunnen op dit moment nog niet toegeschreven worden aan specifieke projecten of ontwikkelingen. Geadviseerd wordt de resterende middelen te laten staan op de stelpost jeugd.

Participatie:

Niet van toepassing.

Communicatie:

Niet van toepassing.

Duurzaamheid:

Niet van toepassing.

Vervolgproces:

Als we meer duidelijkheid hebben over de projecten met de PM posten, de Hervormingsagenda, de concretisering van het regeerakkoord, de financiële impact van het één en ander en de structurele middelen die wij van het Rijk gecompenseerd krijgen, komen wij met een verdere uitwerking hiervan terug bij het college en de raad.

Bijlagen:

1. Beleidsstuk “Extra middelen jeugd – 2022” (inclusief Bijlage 1).

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 21-12-2021
Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:
1. In te stemmen met bijgaand beleidsstuk "Extra middelen jeugd 2022".
2. De extra rijksbijdrage jeugd 2022 te bestemmen conform het voorstel opgenomen in de beleidsnotitie "extra middelen jeugdhulp 2022" en hiermee de begroting aan te passen.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 24-02-2021,

Griffier, Voorzitter,